

SXEDIO.85U

18.11.1931: ΕΛΕΥΘΕΡΙΟΣ ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: ΑΝ ΟΙ ΒΡΕΤΤΑΝΟΙ ΛΕΝΕ ΟΤΙ ΤΟ ΘΕΜΑ ΤΗΣ ΕΝΩΣΗΣ ΠΑΡΑΜΝΕΝΕΙ ΚΛΕΙΣΤΟ, ΕΙΝΑΙ ΚΛΕΙΣΤΟ.ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΣΤΗΝ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΟΥΛΗ.

Ο πρωθυπουργός της Ελλάδας Ελευθέριος Βενιζέλος είχε επανειλημμένα καταδικάσει την εξέγερση των Κυπρίων στις **21** Οκτωβρίου **1931** και μπορεί να λεχθεί ότι είχε πάρει τέτοια φόρα που δεν έλεγε να σταματήσει.

Ετσι όταν το θέμα ηγέρθη και στη Βουλή των Ελλήνων στις **18** Νοεμβρίου ενημέρωσε το Σώμα και εξέφρασε και τις προσωπικές του απόψεις και απάντησε σε ερωτήσεις βουλευτών.

Και εδώ όμως ο Βενιζέλος ήταν ωμός και διαμήνυσε με όσα είχε αναφέρει στους κυπρίους να μη περιμένουν καμιά εξέλιξη μια και η Αγγλία θεωρούσε το ζήτημα τους κλειστό.

Επίσης ωμά και πάλι τόνιζε ότι η Ελλάδα είχε ζωτικότερα συμφέροντα με την Αγγλία, τα οποία της επέβαλλαν να διατηρηρεί αδιατάρακτη φιλία μαζί της.

Ο Βενιζέλος προειδοποίησε παράλληλα τους Κυπρίους ότι ήταν βέβαιος ότι η βίαιη εξέγερση στην Κύπρο δεν μπορούσε να εξυπηρετήσει πραγματικά την εκπλήρωση των εθνικών πόθων του Κυπριακού λαού.

Είπε ο Βενιζέλος σύμφωνα με την εφημερίδα "Πρωΐα" των Αθηνών της **19ης** Νοεμβρίου:

" Ο ακοίμητος εθνικός πόθος των Ελλήνων της Κύπρου, μη συγκρατηθείς από τους πολιτικούς άνδρας της μεγαλήσου, ως ώφειλεν εντός των ορίων των νομικών εκδηλώσεων, ήγαγεν εις παρεκτροπάς, αι οποίαι δεν είναι προωρισμέναι, προφανώς να εξυπηρετήσουν τον επιδιωκόμενον σκοπόν. Η εν Κύπρω κίνησις ήτο φυσικά να έχη βαθυτάτην και συμπαθεστάτην απήχησιν εις την ψυχήν ολοκλήρου του Έθνους. Κατά των εκδηλώσεων δε της συμπαθείας ταύτης κανείς δεν θα είχε να αντείπη εφόσον, ιδίως από σοβαρά όργανα του αγγλικού τύπου ετεθεη υπό

αμφισβήτησιν, όχι απλώς η ειλικρίνεια των εθνικών αισθημάτων των Ελλήνων της Κύπρου, αλλά και η ανταπόκρισις της οποίας τα αισθήματα ταύτα ευρίσκουν γενικώς εις την Ελληνικήν ψυχήν.

Ατυχώς αι εκδηλώσεις της συμπαθείας ταύτης δεν ετηρήθησαν εντός των ορίων του προσήκοντος μέτρου. Οργανα του ελληνικού Τύπου, μεταξύ των σοβαρωτέρων, όχι μόνον δεν εξέφερον μίαν καν λέξιν κατακρίσεως κατά των παρεκτροπών των εν Κύπρω εμπρησμών, αλλά και εχαρακτήρισαν την άμυνα του δικαιούται να αντιτάξη κάθε νόμιμος εξουσία εναντίον οιασδήποτε αποπείρας βιαίας ανατροπής της, ως κακουργίαν αξίαν στιγματισμού.

Κάθε υπεύθυνος πληροφορία περί παρεκτροπών αποδιδομένων εις τους στρατιώτας λαού, ο οποίος έχει ανέλθει εις την ανωτάτην κορφήν του ψυχικού ιδίως πολιτισμού, εδημοσιεύετο εις σοβαρά όργανα του εγχωρίου τύπου, χωρίς να υπολογίζεται ότι ηδύνατο εντεύθεν να διαταραχθή η πατροπαράδοτος μεταξύ των δύο εθνών φιλία.

Η έλλειψις συναισθήσεως της ευθύνης την οποίαν επιβάλλει ο χειρισμός της δυνάμεως του Τύπου, ιδιαίτερα μάλιστα επί των εξωτερικών ζητημάτων, υπήρξε εις την περίστασιν αυτή αυτόχρημα εκπληκτική.

Εάν δε ήτο ολιγώτερον βαθύ, το υγιές λαϊκόν αίσθημα το οποίον επί ένα και πλέον αιώνα απέβλεψε προς την Αγγλίαν ως προς δεδοκιμασμένην και πολύτιμον φίλην της Ελλάδος και αν δεν παρημποδίζοντο αι σχεδιασθείσαι διαδηλώσεις, δεν υπήρχε αμφιβολία ότι ημπορούσαν να δημιουργηθούν επεισόδια διά τα οποία μόνον εχθροί της Ελλάδος θα ημπορούσαν να επιχαίρουν. Είμαι υποχρεωμένος εν πάση περιπτώσει να φέρω εις γνώσιν υμών ότι κατ' ανακοίνωσιν του Αγγλου ενταύθα πρέσβεως, ο υπουργός των Εξωτερικών σερ Τζων Σάϊμον θα εθεώρει αναγκαίον να προβή εις εντονωτάτην επίσημον διαμαρτυρίαν διά την συκοφαντικήν και εχθρικήν εκστρατείαν του αθηναϊκού τύπου κατά της διαγωγής του αγγλικού στρατού και της αστυνομίας εν Κύπρω εάν η στάσις την

οποίαν ετήρησεν η Κυβέρνησις μου ήτο ολιγώτερον έντονος.

Αλλ' επιλαμβάνομαι της ευκαιρίας ταύτης διά να δηλώσω επισημότερον ποία είναι η αντίληψις της παρούσης Κυβερνήσεως εν σχέσει προς τας εθνικάς διεκδικήσεις όχι μόνον των κυπρίων, αλλά και των Δωδεκανησίων.

Όσον βαθεία και αν είναι η απήχησις που ευρίσκουν εις την ελληνικήν ψυχήν οι εθνικοί πόθοι των Ελλήνων κατοίκων των νήσων τούτων είναι αδύνατον εις το ελληνικόν κράτος να αναλάβη την υποστήριξιν της πραγματοποιήσεως αυτών ή να ανεχθή όπως το έδαφος του χρησιμοποιήται προς οργάνωσιν συστηματικής αντιδράσεως κατά της ησυχίας των νήσων τούτων.

Ζωτικά, ζωτικώτατα συμφέροντα της Ελλάδος επιβάλλουν εις αυτήν να διατηρή σχέσεις αδιαταράκτου φιλίας και προς την Μεγάλη Βρετανίαν και προς την γείτονα μας μεγάλην μεσογειακήν Δύναμιν, την Ιταλίαν. Είνε αδύνατον η φιλία αυτή να μείνη αδιατάρακτος εάν το ελληνικόν κράτος υπέθαλπεν ή υπεβοήθει την επιδίωξιν των εθνικών πόθων των κατοίκων των νήσων τούτων.

Εχομεν μάλιστα το δικαίωμα από τους Έλληνας το γένος κατοίκους αυτών να ζητήσωμεν να είναι ολιγώτερον εγωϊσταί. Οφείλουν να πεισθούν ότι, επιζητούντες να διαταράξουν τας φιλικάς και αρμονικάς σχέσεις της Ελλάδος προς την μεγάλην Βρετανίαν και την Ιταλίαν με την παράλογον ελπίδα ότι θα υπεβοήθουν ούτω την πραγματοποίησιν των εθνικών των πόθων, τούτοις μεν ουδέ κατά κεραίαν θα προαγάγουν, ηδύναντο όμως να προκαλέσουν συμφοράν διά την Ελλάδα με την οποίαν ζητούν να ταυτίσουν την τύχην των. Αισθάνομαι ότι έχω καθήκον απευθυνόμενος προς τους ομογενείς κατοίκους των νήσων τούτων, να τους βεβαιώσω ότι εφόσον αι Μεγάλαι Δυνάμεις, εις την κυριαρχίαν των οποίων υπόκεινται σήμερον νομίζουν ότι ουσιώδη συμφέροντα των επιβάλλουν τη συνέχισιν της επ' αυτών κυριαρχίας των κομμία δύναμεις δεν ημπορεί να κλονίση αυτήν.

Μόνον εις περίπτωσιν καθ' ην η Μεγάλη Βρετανία θα επείθετο ότι η Κύπρος ουδαμώς της είναι χρήσιμος ή ότι την χρησιμότητα που ημπορεί να έχη δύναται να της ασφαλίση η παρακράτησις μικρού μόνον τμήματος αυτής, ηδύνατο να υπάρξη πιθανότης να εισακούση τας εθνικάς ευχάς των κυπρίων υπό την πρόσθετον προϋπόθεσιν ότι αι σχέσεις του πληθυσμού προς την κυρίαρχον δύναμιν θα αποκαθίσταντο τόσον ομαλαί, ώστε να μη ημπορή να υποτεθή ότι η τελευταία αύτη υπέκυψεν εις βίαν".

Όσον αφορά τα Δωδεκάνησα, ημπορεί κανείς να προΐδη ότι δύο ή τρεις εκ των νήσων τούτων όσαι παρουσιάζουν ιδιαίτερον ενδιαφέρον διά την Ιταλίαν, θα παραμείνουν οριστικώς ιταλικάί. Διά τας λοιπάς, δεν πρέπει ίσως να θεωρήται αποκλεισμένη διά τους ενδιαφερομένους η ελπίς ότι μίαν ημέραν ημπορούν να παραχωρηθούν υπό της Ιταλίας εις την Ελλάδα. Αλλά τούτο ημπορεί να επέλθη μόνον εάν η εγκαινιασθείσα κατά τα τελευταία έτη στενή προς την Ιταλίαν φιλία εμπεδωθή διά της παρόδου μακρού χρόνου, κατά τοιούτον τρόπον, ώστε η μεγάλη μεσογειακή Δύναμις να κρίνη ότι ηθικόν συμφέρον έχει να προβή εις τοιαύτην ευγενή χειρονομίαν προς Έθνος, οι μετά του οποίου φιλικοί δεσμοί ήθελον αποδειχθή διά της παρόδου του χρόνου, αρραγείς και αν εν τω μεταξύ αι σχέσεις των νησιωτών προς την κυρίαρχον δύναμιν είναι τόσον αγαθαί ώστε η χειρονομία αύτη να μη ημπορή να παρεξηγηθή ως εκβιασθείσα εκ της στάσεως των.

Αυτά ήσαν κύριοι βουλευταί, όσα εθεώρησα ότι είχα καθήκον να είπω προς την Βουλήν επί των σπουδαιοτέρων ζητημάτων, τα οποία ανεφύησαν μετά την λήξιν της προηγούμενης συνόδου αυτής".

ΕΛ. ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Όταν κατήλθον από το βήμα εις εκ των συναδέλφων μου, προς τα αριστερά καθήμενος, με επλησίασε και μου είπε κάτι καλά πράγματα. Εχομεν καμμίαν ένδειξιν ότι μπορεί να πάρωμεν την Κύπρον και τα Δωδεκάνησα; Λοιπόν η παρατήρησις αυτή με έφερεν εις το βήμα διά να δηλώσω ότι δεν έχω καμμίαν ένδειξιν ούτε από την αγγλικήν ούτε από την

Ιταλικήν Κυβέρνησιν περί των προθέσεων των.

Ενθυμείσθε άλλως τε με ποίαν επιφυλακτικότητα ωμίλησα περί της Ιταλίας. Διά το ζήτημα το κυπριακόν αι εκδηλώσεις των ελπίδων μου, δύναμαι να είπω ότι έχουσι κάποιαν περισσοτέραν βάσιν, όχι διότι έχω από την αγγλικήν Κυβέρνησιν την σημερινήν καμμίαν ένδειξιν περί των προθέσεων της, αλλά διότι έτυχε να διαχειρισθώ τας υποθέσεις της Ελλάδος κατά την τελευταίαν εικοσαετίαν πολύ συχνά και επομένως έτυχε να γνωρίζω ότι η Αγγλία εδέχθη να προσφέρη την Κύπρον εις την Ελλάδα όχι μόνο κατά το έτος **1915** υπό τον όρον της εκπληρώσεως των συμμαχικών υποχρεώσεων προς την Σερβίαν, αλλά και παλαιότερον ακόμη υπουργοί της αγγλικής κυβερνήσεως ομιλούντες όχι βέβαια εξ ονόματος του υπουργού των Εξωτερικών, αλλά εξ ονόματος του τότε πρωθυπουργού, μου εδήλωσαν ότι η αγγλική Κυβέρνησις ήτο διατεθειμένη να παραχωρήση την Κύπρον εις την Ελλάδα, υπό ωρισμένας προϋποθέσεις, τας οποίας δεν δύναμαι βέβαια την στιγμήν αυτήν να ανακοινώσω, αλλ' αι οποίαι δύναμαι να βεβαιώσω την Βουλήν, ότι δεν περιέχουν κανένα κίνδυνον να περιπλακή η Ελλάς εις πόλεμον. Διά τούτο και διότι εις βραδυτέραν ακόμη εποχήν κατά τας διαπραγματεύσεις της ειρήνης μοι εδόθη η ευκαιρία να συζητήσω πολλάκις μετά των αρμοδίων αγγλικών κύκλων τα ζητήματα αυτά, έχω λόγους να πιστεύω ότι η ιδέα της παραχωρήσεως της Κύπρου εις την Ελλάδα δεν είναι ιδέα η οποία ημπορεί να αποκλεισθή εις το μέλλον. Βέβαια εάν η Αγγλία θεωρή το ζήτημα κλεισμένον, το ζήτημα κατ' εμέ είναι κλεισμένον.

Κ. ΖΑΒΙΤΣΙΑΝΟΣ: Δεν κλείει κανένα ζήτημα εις τον κόσμον αυτόν κ. Πρόεδρε, μένουν όλα εκκρεμή.

Ε.ΒΕΝΙΖΕΛΟΣ: Εάν βέβαια η Αγγλία επαναλαμβάνω, επιμένη να θεωρή κλεισμένον το ζήτημα είναι κλεισμένον. Αλλ' εγώ εθεώρησα ότι καθ'ην στιγμήν εστρεφόμην προς τους Έλληνας της Κύπρου διά να τους ομιλήσω με απόλυτον ειλικρίνειαν, αλλά και με κάποια ταχύτητα, ομοίως εδικαιούμην να προσθεσω

ότι δεν νομίζω ότι το ζήτημα της εκπληρώσεως των Κυπριακών πόθων είναι οριστικώς κεκλεισμένον.

Περί ενός πράγματος όμως είμαι βέβαιος ότι η εξέγερσις η βιαία εις την Κύπρον δεν δύναται να εξυπηρετήση πραγματικώς την εκπλήρωσιν των εθνικών πόθων του κυπριακού λαού και είμαι δι' εν πράγμα βέβαιος ότι εφ' όσον θα ηδύνατο μία χειρονομία ευγενής την οποίαν ελπίζομεν ότι ημπορεί να κάμη μίαν ημέραν η αγγλική Κυβέρνησις θα παρεξηγηθή ως παρελθούσα από πίεσιν, δεν ημπορούμεν να περιμένωμεν ποτέ την χειρονομίαν αυτήν".